

Ergoterapeut Kjetil Senum

Master i helse- og sosialfaglig arbeid med eldre
VID vitenskapelige høyskole

Velværeteknologi og eldre personer med kognitiv svikt

- Definisjon
- Forskningsspørsmål
- Metode
- Funn

Definisjon

- NOU 11. 2011: Velferdsteknologi - velværeteknologi er underkategori: underholdning og sosial kontakt.

Kommersiell Vs. spesialtilpasset velværeteknologi

(Polgar 2015 s. 443).

- Eksempler på *kommersielle* produkter av velværeteknologi:

- Eksempler på *spesialtilpassede* produkter av velværeteknologi:

Forskningsspørsmål

Hvilke erfaringer har helsepersonell i førstelinjetjenesten med
velværeteknologi for eldre personer med kognitiv svikt?

Metode

- Kvalitativ metode
  - To fokusgruppeintervjuer, fem informanter
  - Hjemmesykepleien og ergoterapeuter
  - **Svakhet:** Ikke brukere eller pårørende

Funn

Betydning av å mestre velværteknologimestre

Radio og fjernkontroll TV

- **Brukere:** Understimulering; **frustrasjon, desperasjon, depresjon** og **forstyrret søvnrytme**

«Men det hun sa når jeg kom, for da hadde hun ikke hatt TV på flere dager, og sa det at hvis ikke jeg får TV nå til helgen så tar jeg livet av meg. Hun var helt desperat.»

- **Pårørende:** Dårligere relasjon; Irritasjon

«Jeg hører pårørende sier at det medfører en del lite hyggelig prat. At det blir mye irritasjon og oppgitthet rundt dette.»

Se på TV var en viktig for yngre personer med demens. **Glede, selskap, avslapping, underholdning** samt en måte å **fylle tiden** (Jentoft, Holthe og Arntzen 2014).

Betydning av å mestre velværteknologi

Telefon, PC og nettbrett

- Bruker: Sosialt liv innskrenkes

«*Det å ikke kunne ringe, selv ikke datteren din, det er helt klart at det struper jo ditt sosiale liv.*»

- Pårørende: Engstelse og uro

- Telefon - **opprettholde kontakt med pårørende** (Nygård og Starkhammar 2003).
- Telefon - **få tak i hjelp ved behov** (Nygård og Starkhammar 2003).
- Videokonferanse med familie - **redusere sosial isolasjon, ensomhet og forbedre depressive tanker** (Demiris m.fl. 2008; Hsiu-Hsin m.fl. 2010).

Utfordringer med bruk av *kommersiell* velværeteknologi

Kommersiell fjernkontroll til TV & radio/stereoanlegg

- To fjernkontroller
- Mange tastevalg

«*Fjernkontroller er vanskelig. To fjernkontroller og veldig mange knapper er kompliserte.*»

- **To fjernkontroller**, er blant den **mest utfordrende** teknologien for eldre personer med kognitiv svikt (Malinowsky m.fl. 2013; Patomella m.fl. 2011).
- Utfordrende å betjene to fjernkontroller. **Av/på, skifte kanal** (Jentoft m.fl. 2014; Landmark m.fl. 2015).

Utfordringer med bruk av *kommersiell* velværeteknologi

Kommersiell telefon

- Skrive og lese tekstmeldinger
  - Lettere å ta telefonen enn å ringe ut selv
  - Finne telefonnummer
  - Treffe riktig knapp
  - Skru på mobil – passord/PIN
  - Lading
-
- Vanskelig å **taste inn** et nummer (Patomella m.fl. 2011, Malinowsky m.fl. 2013 og Nygård og Starkhammar 2003).
  - Vanskelig å forstå hvem kontaktene i **telefonbok/lista** representerte (Nygård og Starkhammar 2003).
  - **PIN-kode** (Nygård og Starkhammar 2007).
  - **Lading** (Nygård og Starkhammar 2007).

Utfordringer med bruk av *kommersiell* velværeteknologi

Kommersiell PC/nettbrett

- Lite antall
- Kommandoledd i bestemt rekkefølge
- PC **nest utfordrende** hverdagsteknologi (Patomella m.fl. 2011; Malinowsky m.fl. 2013).
- Ulike sekvenser i **bestemt rekkefølge** (Nygård og Starkhammar 2007).

Oppsummering så langt:

- **Betydningsfullt** å mestre:
  - Øke trivsel, sosial kontakt, øke pårørendes trygghet
- **Utfordrende** å mestre
- Noe vi kan gjøre?

Effekter av implementering av *spesialtilpasset* velværeteknologi

Spesialtilpasset fjernkontroll

- Lettere å betjene TV: Slå av/på samt finne kanal (Jentoft m.fl. 2014; Landmark m.fl. 2015)
- Færre **oppringer** til pårørende (Jentoft m.fl. 2014).

Effekter av implementering av *spesialtilpasset* velværteknologi

Spesialtilpasset telefon

- Lite forskning (Maier 2015).
- To brukere: **motta** telefonsamtaler og **ringe ut** med spesialtilpasset bordtelefon (*Doro Memoryplus 319i ph*) (Landmark m.fl. 2015).
- En bruker: **motta** telefonsamtaler med spesialtilpasset mobiltelefon (*Doro Secure 580*) (Landmark m.fl. 2015).

Effekter av implementering av *spesialtilpasset* velværteknologi

Spesialtilpasset musikkspiller

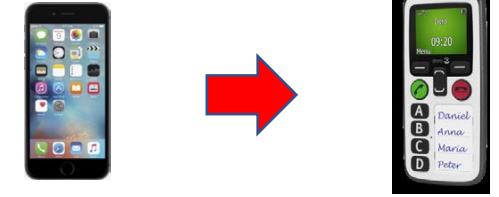

- Klarte å **betjene** musikkspiller (Sixsmith 2010).
- Fikk **tilbake interesse** og ønske om å høre på musikk (Sixsmith 2010).

Oppsummering så langt:

- **Betydningsfullt** å mestre
- **Utfordrende** å mestre
- *Spesialtilpasset velværteknologi* kan **virke**
- Hvordan implementere?

Implementering av spesialtilpasset velværteknologi

- Implementering og oppfølging
  - Riktig tidspunkt
  - Oppfølging
- Pårørendes rolle
  - Motivatorer
  - Ressurssterke Vs. ressurssvake pårørende
- Alliansen mellom helsepersonell og pårørende
- Kompetanseheving i tjenesten
  - Kartlegge/observasjon
  - Henvise videre
  - Opplæring/betrygge
- Ledelse

Takk for meg

Litteraturliste

- Demiris, G., Parker-Oliver, D.R., Hensel, B., Dickey, G., Rantz, M. og Skubic, M. (2008). Use of videophones for distant caregiving: An enriching experience for families and residents in long term care. *Journal of Gerontological Nursing*, 34 (7): 50-55. doi: 10.3928/00989134- 20080701-02
- Jentoft, R., Holthe, T. og Arntzen, C. (2014). The use of assistive technology in the everyday lives of young people living with dementia and their caregivers. Can a simple remote control make a difference? *International Psychogeriatrics*, 26 (12): 2011-2021. doi: 10.1017/S1041610214001069
- Hsiu-Hsin, T., Yun-Fang, T., Hsui-Hung, W., Yue-Cune, C. og Hao, H.C. (2010). Videoconferencing program enhances social support, loneliness, and depressive status of elderly nursing home residents. *Aging & Mental Health*, 14 (8): 947-954. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/13607863.2010.501057>
- Landmark, T.B., Eriksen, S., Holthe, T. og Senum, K. (2015). *Demensprosjekt – bolig og velferdsteknologi*. Drammen: Drammen kommune, Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse, NAV Hjelpemiddelsentral og Husbanken. Hentet 30. juli 2017 fra: https://www.sintef.no/globalassets/sintef-teknologi-og-samfunn/rapporter-sintef-ts/rapport_demensprosjekt_bolig-og-velferdsteknologi-drammen.pdf
- Maier, A., Özkil, A.G., Bang, M.M. og Forchhammer H.B. (2015). Remember to remember: A feasibility study adapting wearable technology to the needs of people aged 65 and older with Mild Cognitive Impairment (MCI) and Alzheimer's Dementia. In *Proceedings of international Conference on Engineering Design*, 1: 331-340. Hentet 17. juli 2017 fra: http://orbit.dtu.dk/files/107110242/Remember_to_remember.pdf
- Malinowsky, C., Kottorp, A. og Nygård, L. (2013). Everyday technologies` levels of difficulty when used by older adults with and without cognitive impairment – Comparison of self-perceived versus observed difficulty estimates. *Technology and Disability*, 25 (3): 167- 176. doi: 10.3233/TAD-130380
- NOU 2011:11 *Innovasjon i omsorg*. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.
- Nygård, L. og Starkhammar, S. (2003). Telephone use among noninstitutionalized persons with dementia living alone: Mapping out difficulties and response strategies. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 17: 239-249. doi: 10.1046/j.1471-6712.2003.00177.x
- Nygård, L. og Stakhammar, S. (2007). The use of everyday technology by people with dementia living alone: Mapping out the difficulties. *Aging & Mental Health*, 11 (2): 144-155. doi: 10.1080/13607860600844168

- Patomella, A.H., Kottorp, A., Malinowsky, C., og Nygård, L. (2011). Factors that impact the level of difficulty of everyday technology in a sample of older adults with and without cognitive impairment. *Technology and Disability* (23): 243-250. doi: 10.3233/TAD-2011-0331
- Polgar, M.J. (2015). Environment Factors, Technology. I: C.H. Christiansen, C.M. Baum og J.D. Bass (red.). *Occupational Therapy Performance, Participation, and Well-Being*. Philadelphia: SLACK Incorporated
- Sixsmith, A., Orpwood, R., og Torrington, J. (2010). Developing a music player for people with dementia. *Gerontechnology*, 9 (3): 421-427. doi: 10.4017/gt.2010.09.03.004.00